The field evaluation in the N part of Laisvės square in Panevėžys

In accommodating the temporarily suspended reconstruction work in the N part of Laisvės square, the PKM conducted an investigation in an area of 95 m^2 in 2007 (5 trenches were excavated). The foundations of late 19th – early 20th-century brick and wooden buildings and fragments of the cultural layer that survived near them were uncovered during the excavation on the W and E edges of the territory under reconstruction. Isolated artefacts from the second half of the 19th – early 20th century were discovered in the levelled cultural layer: buttons, a fireplace poker, metal window hinges, a razor, horseshoes, 2 Tsarist Russian coins, stove tile sherds, pottery sherds, and glass vessel shards. The building foundations were made of field stones bound with lime mortar.

An early 20th-century concrete water supply installation (sewer), i.e. a channel over 20 m long and 1 m wide at the bottom that ran in the direction of Ukmergės street, was unearthed in the N part of Laisvės square.

RIETAVAS

Ilona Vaškevičiūtė, Bronius Dakanis

Tyrinėjimai Rietavo mieste

2007 m. archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai Rietavo senamiesčio vietoje vyko 3 vietose: Plungės–Daržų, Oginskio ir Laukuvos–J. Naujalio gatvėse. Visi darbai buvo užsakomieji, vykdyti tiesiamų komunikacijų tranšėjų vietoje, sudarius sutartį su IĮ „Senų senovė".

Tyrinėjimai Rietavo mieste intensyviai vyksta jau keletą metų (*ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 263; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 193–194; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 201–203; *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 297–299; *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 342–344). Dėl intensyvių žemės judinimo darbų archeologiniai tyrinėjimai vėl vyko **Plungės gatvėje.** Čia rekonstruojamų komunikacijos tinklų vietoje prie namų 19 (Rietavo savivaldybės viešosios bibliotekos), 21 ir 4 ištirti 3 archeologiniai šurfai (bendras jų plotas 8 m^2). Archeologinio kultūrinio sluoksnio ir vertingų dirbinių nerasta. Tyrimų metu surinkta 10 radinių, kuriuos galima datuoti XVIII–XX a. Toje vietoje po žeme tekėjo jau kanalizuotas Jaujupio upelis. Žvalgant tranšėjų ir šulinio TŠ–1 kasimo darbus, buvo aptikti tik suversti Jaujupio tiltelio per Plungės gatvę atramų dideli akmenys su cementinio skiedinio likučiais.

Daržų gatvėje, numatytų jos rekonstrukcijos darbų vietoje, esančioje Rietavo senamiesčio V pakraštyje, prie būsimos sankryžos su Plungės gatve, įmanomose vietose ištirti 2 archeologiniai šurfai (bendras 4,5 m^2 plotas). Vertingo archeologinio kultūrinio sluoksnio ir radinių neaptikta – čia buvo Jaujupio upelio vaga, šalia kurios XX a. pirmoje pusėje stovėjo pastatai. Vieno jų liekanos aptiktos šurfe 5, 1,18 m gylyje. Spėjama, kad šio pastato liekanos, požeminiu būdu kanalizuojant Jaujupio upelį, suverstos į buvusią jo daubą, o upelio vaga užpilta smėliu. Sprendžiant pagal 1910 m. kartografinę medžiagą, čia galėjo stovėti viena iš dviejų Jaujupio kairiosios pakrantės pirčių.

Oginskio gatvėje iškasti 7 šurfai – iš viso 15 m^2 plotas. Ši Rietavo senamiesčio vieta apgyvendinta tik XIX–XX a. Vertingo archeologinio kultūrinio sluoksnio neaptikta, rasti radiniai – menkaverčiai. Dvaro sodybos teri-

torijoje, projektuojamos tranšėjos posūkio kampe, prie Sargo namo aptiktas istorinio parko tvoros (sklypo ribos) pamatas. Jį rekomenduojama išsaugoti, nes ateityje turėtų būti atstatoma tvora ir išsaugoma senoji dvaro sodybos teritorijos riba.

Vertingiausios medžiagos gauta iš tyrinėjimų **Laukuvos g.** ir perėjime į J. Naujalio g. Čia ištirta 10 archeologinių šurfų ir rankiniu būdu iškasta trasa į R (3,2 m ilgio) ir į V (1,4 m ilgio) nuo šurfo I. Iš viso ištirtas 28 m^2 plotas. Moksliniu požiūriu įdomiausias buvo ***šurfas I.*** Jis iškastas aukštesnėje gatvės vietoje, Laisvės aikštės prieigose. Matyt, čia kažkada buvo miestelio užstatymo pakraštys, nes apie 4–5 m į R nuo to šurfo jau nėra senamiesčio kultūrinio sluoksnio. Kasant šį šurfą ir trasą į abi puses nuo jo rastas suardytas kažkada čia stovėjusio namo pamatas. Jo buvimo vietą galima tik spėti pagal čia dar randamus stambius, bet be aiškesnės tvarkos esančius akmenis. Manytume, jog čia būta karčemos. Tokia išvada peršasi dėl įspūdingo šukių kiekio, surasto tame nedideliame plote. Šurfe I ir į abi puses nuo jo surasta ne mažiau kaip 1000 keramikos šukių. Šukės išsidėsčiusios šurfe per visą jo plotą ir gylį. Ypač gausu jų buvo nuo 60 cm iki 1,5 m gylyje. Šurfo sluoksniai aiškiai permaišyti. Atrodo, jog to paties puodo šukės (sprendžiant iš molio masės ir ornamento) rastos ir 50 cm, ir 150 cm gylyje. Tokių atitikmenų yra daug.

Patys puodai taip pat kiek kitokie, nei įprasta rasti atokiau nuo didžiųjų miestų. Čia surasta daugybė juodosios keramikos puodų, kurių dalis petelių srityje ornamentuoti (1–3 pav.). Tokių puodų rasta Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Lietuvos didžiuosiuose miestuose jie datuojami nuo XIV a. Čia šie

0 5 cm

1 pav. Juodosios keramikos puodo šukės. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 1. Sherds of a black pottery pot.

0 5 cm

2 pav. Juodosios keramikos puodų šukės. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 2. Sherds of a black pottery pot.

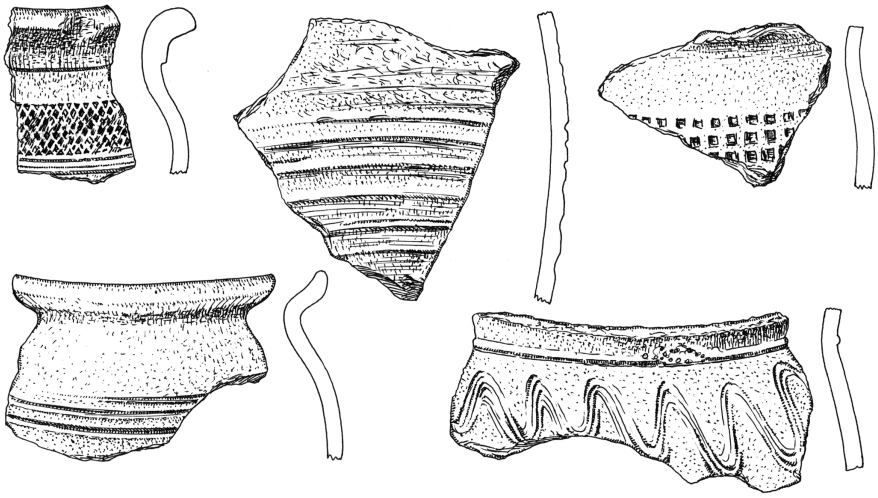

0 3 cm

3 pav. Juodosios keramikos puodų šukės. I. Keršulytės pieš.

Fig. 3. Sherds of a black pottery pot.

0 2 cm

4 pav. Pypkė. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 4. A pipe.

puodai surasti viename sluoksnyje su olandiška balto kaolino pypke (4 pav.). Tokios pypkės datuojamos XVII a. Taigi keramiką galima datuoti tokiu pat laikotarpiu. Kiti puodai buvę plonasieniai, o tai reiškia, jog jie datuojami taip pat XVII–XVIII a.

Kituose šurfuose vertingo sluoksnio neaptikta. Tik prie pat J. Naujalio g. kastame šurfe IX rasta XVIII–XIX a. datuojamos keramikos, šurfe X taip pat aptikta keletas šukių.

The excavations in Rietavas

In 2007 excavations were conducted at 3 sites in Rietavas old town: on Plungės – Daržų, Oginskio, and Laukuvos – J. Naujalio streets. 3 test pits (a total area of 8 m^2) were excavated around the houses at Plungės St. 19, 21, and 4 and 10 18th–20th-century finds were discovered. 2 test pits (a total area of 4.5 m^2) were excavated on Daržų street but no cultural layer or finds were discovered. 7 test pits (a total area of 15 m^2) were excavated on Oginskio street but no cultural layer or finds were discovered there either.

10 test pits and a trench manually excavated to the E (3.2 m long) and to the W (1.4 m long) of test pit I (a total area of 28 m^2) were excavated on Laukuvos street and in the access to J. Naujalio street. The destroyed foundation of a house that once stood there was found in test pit I and in the trench to both sides of it. An inn stood here because at least 1000 pottery sherds were discovered during the investigation. The test pit layers were clearly mixed. The pots in most of them were black pottery decorated on the shoulders. (Figs. 1–4). The pottery dates to the 17th–18th centuries.